

Matematik Dünyası'nın Kısa Öyküsü

Ali Törün / a_torun60@hotmail.com

Matematik Dünyası'nı ilk sayısından bu yana düzenli olarak izlerim. Çoğu genç okur sadece 2003'ten sonrasını bilir derginin. Oysa bugün, Matematik Dünyası 18 yaşında rüştünü ispatlamış bir genç. Peki, nasıl doğdu? Bugünlere nasıl geldi? Doğumunda ve büyümesinde emeği olanların, derginin yaşama mücadelesine ilişkin anıları nelerdir? İşte bütün bu soruların yanıtlarını aramak ve bugünün okurlarına derginin tarihçesini anlatabilmek amacıyla bu yazıyı kaleme aldım. Daha doğrusu o yılların değerli matematikçilerinin, emektarlarının anılarını derlemeye çalıştım.

Matematik Dünyası Nasıl Doğdu?

1990'da Türk Matematik Derneği ve ODTÜ Matematik Bölümü'nün ortak çağrısı ile Ankara'daki matematikçiler popüler bir matematik dergisi çıkarma konusunu görüşmek üzere toplanırlar. Timur Karaçay, Cemal Koç, Bahattin Cengiz böyle bir derginin yayımlanması düşüncesinde olan ilk matematikçilerdir. Bu düşüncelerini o dönem Türk Matematik Derneği başkanı olan Tosun Terzioğlu'yla paylaşırlar. Türkiye'nin ilk ve tek popüler matematik dergisi fikri Tosun Terzioğlu'nu heyecanlandırır:

Öncelikli sorunumuz parasal kaynaklı. Şöyle düşünmüştük: Derginin giderlerini iki yıl boyunca karşılayacak bir kaynak bulabilir miyiz? İki yıl hiç satmadığımızı kabul ederek deneyelim. Eğer iki yılda dergi kendini kurtaramıyorsa, "Demek ki biz yanılmışız" diyerek bırakırız. Peki, ama bu kaynağı nereden bulacaktık? O dönemde Türk Matematik Derneği oldukça güç durumdaydı. Dernek 12 Eylül'de bütün dernekler gibi kapatılmıştı. Daha sonra açılmasına izin verildi; ama aidat toplayamadığı için ekonomik olarak çok zayıftı. O yüzden çıkacak bir dergiye destek vermesi olanaksızdı. Sonra bir gün, sosyal bir ortamda, daha önceden tanıdığım büyükelçimiz Polat Tacer'le karşılaştık. "Ben bir hafta içinde Paris'e gidiyorum. UNESCO'nun Türkiye temsilcisi oldum. Oradan bir şey ister mi-

sin?" diye sordu. Ben de "İsterim" dedim. Matematik dergisi projesinden söz ettim. Türk Matematik Derneği'nin durumunu ve bu iş için paraya ihtiyacımızın olduğunu anlattım. O da "Kaç para lazım?" dedi. Doğrusu pek hesaplamamıştık. Bir an 10.000 dolar demeyi düşündüm; ama fazlaymış gibi geldi ve ağzımdan 8.000 dolar çıktı. "Peki" dedi ve bir yere yazdı. Ama bana gelişigüzel bir kâğıda yazmış gibi geldi. Tıpkı Aziz Nesin'in bir hikâyesindeki milletvekilinin, gelen istekleri Yenice sigarası paketinin üzerine yazması gibi. Yaklaşık iki ay sonra UNESCO'nun Ankara temsilciliği aradı ve derneğin hesap numarasını istedi. Tamamen unutmuştum, şaşırımdım ve hemen anladım ki Polat Bey'in girişimi sonucunda UNESCO parayı göndermiş. Böylece bir bakıma, derginin can suyunu Polat Tacer vermiş oldu, biz de onu abone yaptık. Daha sonra, UNESCO'dan gelen bu parayı hiç

Tosun Terzioğlu

kullanmadık; ama bu kaynak bizim için çok önemli bir güvence oldu.

Derginin hedef okur kitlesi, lise ve üniversite öğrencileri olarak belirlenir. Derginin adı potansiyel okurlar arasında yapılan bir anketle ortaya çıkar. İlk sayı 1991 Şubat'ında okurlarıyla buluşur; öğrenci, öğretmen ve akademisyenler arasında ilgiyle karşılanır. Kısa sürede ikinci baskısı yapılır. Derginin mutfağı ODTÜ Matematik Bölümü'dür.

MD'nin ilk sayısı, 1991

Lise matematiğine aşına olan Cemal Koç Matematik Dünyası'nın ilk editörüdür. Cemal Koç ve yayın kurulu üyeleri "Biz bu dergiyi fotokopi yaparak bile çıkarmalıyız" kararlılığındadır. İlk beş sayının yayın kurulunda bulunan Timur Karaçay ise ODTÜ'de yapılan akademik faaliyetlerin önemine dikkat çekerek o dönem için şunları söylüyor: *ODTÜ Matematik Bölümü'ndeki akademik dinamizm dalga dalga yayıldıkça, ülke çapında daha çok gencin matematik yapmasının yollarını açacak çarelerden birisi ve belki de en önemlisi olarak, gençlere yönelik bir matematik dergisi çıkarma düşüncesi ortaya çıktı.*

Şafak Alpay da o yıllarda Türkiye'de matematik adına yapılan birçok şeyin temelinde ODTÜ Matematik Bölümü'nün olduğunu vurguluyor ve

Matematik Dünyası'nın doğumunu şu sözlerle açıklıyor: *ODTÜ Matematik Bölümü paylaşımcı bir yapıya sahipti. Yarışma belli ölçüler içinde tutulurdu. Paylaşım kültürü de ODTÜ'nün kurucuları arasında sayabileceğimiz Cabit Arf, Gündüz İkedâ, Tuğrul Taner, Hayri Körezoğlu'ndan gelen bir gelenektir. Neyiniz varsa her şeyi paylaşmak. Dolayısıyla bu paylaşma duygusu birçok doğru ve güzel şeyin üretimini de beraberinde getirdi. Matematik Dünyası da bu koşulların bir ürünüdür. Bizler derginin yayımlanmasını kamu görevi olarak görüyorduk.*

Şafak Alpay

Tosun Terzioğlu, ilk sayının ilk sayfasında "[...] İnsan aklının yüzyıllar boyunca yarattığı matematik bugün her zamankinden daha canlı. İşte bu Matematik Dünyası'nda olup bitenleri sizlerle paylaşmak için Türk Matematik Derneği olarak bu dergiyi çıkarmaya karar verdik" diye yazarak derginin çıkış amaçlarından birini açıklar.

Fidan Dikmek Zor Ama Zevklidir

Matematik Dünyası'nın ilk kez güneşe çıkışını yukarıdaki başlıkla anlatan Timur Karaçay, kendilerini "acemi yayıncılar" olarak nitelendiriyor ve o yılların zorluklarını şöyle dile getiriyor:

Hiçbirimiz yayıncılık deneyimine sahip değildik. [...] Derginin ortaya çıktığı yıllarda masaüstü yayıncılık şimdiki gibi gelişmemişti. Web teknolojisi henüz icat edilmemiş, internet yoktu, matematikçilerin önünde bilgisayarlar yoktu. Yazılar elle yazılıyordu, yazarlarla haberleşme mektupla veya telefonla yapılıyordu. Elle yazılan yayımlar ODTÜ Matematik Bölümü'nde LATEX ile yeniden diziliyordu. Ama LATEX'ten baskı kalıbı alabilen teknoloji henüz yoktu. Dolayısıyla LATEX'ten yazıcıya çıktı alınmıyor, o çıktının bir tür fotoğrafı alınarak baskıya geçiliyordu. Basım yeri ODTÜ'de ders notlarını çoğaltmak için kurulmuş olan teksir atölyesiydi. Baskı kalitesi şimdiki teknolojiye göre kabul edilemez kadar kötüydü. Bugün her türden dokümanı pdf formatına çevirip baskıya hazırlayan teknolojiyi masaları üstünde bulan gençler, bir kuşak önceki dizgi tekniği olan kurşun dizgiyle boğuşmanın zevkini ve eziyetini bilemezler.

Timur Karaçay

Bilgisayarı yazı makinesi olarak kullanabilecek insanın parmakla sayılabilecek kadar az olduğu yıllardır. Olanaksızlıklar meziyete dönüşür. ODTÜ Matematik Bölümü sekreterlerinden Zehra Öner LATEX öğrenir ve dizgi işini özveri ve ustalıkla yerine getirir. Dizgide yaşanan sorunların çözümü için matematikçi Bülent Karasözen yardımcı olur. Başlangıçta teknik konularla ilgili görevi matematikçi Ali Doğanaksoy üstlenir ve birçok teknik sorunu yoğun emek harcıyarak çözümler. Derginin başından beri iki sütun halinde çıktığını belirten Şafak Alpay da en önemli teknik sorunlardan birinin cümle bölünmeleri olduğunu, yazılım programlarının İngilizce olmasından dolayı sözcüklerin hecelenmesinde ve metinlerin Türkçe yazım kurallarına uydurulmasında bir hayli zorluk yaşadıklarını ekliyor.

Onlarca Matematikçinin Emeğiyle...

1991'de çıkan ilk sayının yayın kurulu Cemal Koç'un editörlüğünde şu isimlerden oluşur: Okay Çelebi, Hüseyin Demir, Ali Doğanaksoy, Halil Erdem, Yaşar Ersoy, İsmail Gümüsel, Timur Karaçay. 1992'de yayımlanan 5 sayıda ise yukarıdaki isimlere Alev Topuzoğlu ve Albert Erkip de katılır. 1993'ten 1996'ya dek Matematik Dünyası'nın editörü Şafak Alpay'dır. Yayın kurulunda ise önceki yıllarda görev alan matematikçilerden farklı olarak Turgay Kaptanoğlu, Mahmut Kuzucuoğlu, Mefharet Kocatepe, Alpaslan Ertuğ, Selma Atabey ve

Cem Tezer görev alırlar. 1996 yılında editör Albert Erkip'tir ve yayın kuruluna yeni bir isim olarak Fikri Gökdal katılmıştır.

İlk 30 sayı bugünkü Matematik Dünyası boyutlarındadır ve hemen her sayıda kapağa, çoğunlukla Öklid geometrisiyle ilgili bir matematik problemi konur. Kapağa konulan bu problemlerle, dergiyi eline alan bir kişinin daha kapağa bakar bakmaz matematik yapmaya başlamasını amaçladıklarını belirten Cemal Koç bu konuyu şöyle açıklıyor: *Böylece kişinin kendisiyle veya başkalarıyla doğrudan bir yarışma içine gireceğini düşünmüştük. Bu düşünce uygulamada başarılı oldu sanırım. Çünkü okurların kapaktaki sorulara olan ilgisi oldukça fazlaydı.*

İlk sayının kapağında ise büyük geometri ustası Hüseyin Demir'in bir sorusu yayımlanır. O yıllarda o sorunun ortaöğretimdeki öğrenciler ve öğretmenler arasında elden ele, tahtadan tahtaya dolıştığı iyi bilinir. Hüseyin Demir, Matematik Dünyası için büyük bir şanstır. Dergi için coşkuyla makaleler hazırlar, sorular tasarlar. Bazı Amerikan matematik dergilerinde de yayımlanan bu soruların en önemli özelliği ise özgün olmalarıdır. Bu soruların ülkemizde Öklid geometrisiyle ilgili problemlerin tanınmasında ve yaygınlaşmasında önemli

Ali Doğanaksoy

Okay Çelebi

Turgay Kaptanoğlu

Alev Topuzoğlu

Bülent Karasözen

Mahmut Kuzucuoğlu

Albert Erkip

Mefharet Kocatepe

Cem Tezer

Sinan Sertöz

bir rolü olmuştur. Matematik Dünyası'nın kapaklarında Hüseyin Demir'in birçok problemi yayımlanır. Ne yazık ki Haziran 1995 sayısının kapağında "Hüseyin Demir'i yitirdik" duyurusu vardır. Aynı sayıda Hüseyin Demir'in yaşamöyküsü ve eserlerinin dökümü, onun öğrencisi ve çalışma arkadaşı olan Cem Tezer tarafından kaleme alınır.

Matematik Dünyası profesyonel matematikçiler tarafından hazırlanan popüler bir dergidir. Popüler bir çerçevede matematik yapmak zordur ve yayın kurulu bu zorluğun ayrılmadadır. Dergide yayımlanacak makaleler ilgi çekmeli, belli bir matematik düzeyini aşmamalı; ama matematikten de ödün verilmemeli ve matematik magazine indirgenmemelidir. Böylesi bir yayın anlayışıyla yola çıktıklarını belirtiyor Cemal Koç:

Bazı ilke kararları almıştık. Bunlardan biri ve uygulaması da şöyleydi: Liselerdeki matematik öğretmenlerine ışık tutacak şekilde bazı konuları en sağlam bir biçimde ele alıp bu konuların öğrenciye nasıl aktarılması gerektiğini belirten yazılar yazdık. Bu yazılar matematik öğretmenleri arasında oldukça ilgi gördü. Sevinçle görüyorum ki bugün de Matematik Dünyası, bizim yaptığımıza benzer bir şekilde temel bir kapak ko-

Cemal Koç

nusu belirliyor ve onu işliyor. Biz daha çok bunu lise tabanında düşünürken, bugünse kapak konuları çoğunlukla üniversite konuları içinden seçiliyor; ama aynı düşünce devam ediyor. O dönemde Matematik Dünyası'nın yayın anlayışına ilişkin ana ilkelerimizden birisi de, dergide doğrudan doğruya matematik makalelerinin yayımlanmasıydı. Matematik tarihi ve felsefesi gibi matematik üzerine yazılmış olan yazılara en fazla birkaç sayfa ayırdık. Çünkü bu tip yazılar hiç matematikle ilgisi olmayan, hatta matematikten nefret eden birçok kişi tarafından bile ilginç bulunup birçok yöne çekilebiliyor. O dönemde ben bunu tehlikeli buldum. Ama bugün sayfa sayısı arttığmdan bu tip yazılar yayımlanıyor ve ben de çok hoşlanarak okuyorum.

“Onlardan bir şey istemiyorum, istediklerini ben onlara hediye ediyorum!”

Matematik Dünyası, 1991–1995 arasında ODTÜ Matematik Bölümündeki öğretim görevlerinin özverisiyle yayıma hazırlanır. Derginin abonelere postalanmasıyla başlı başına bir sorundur. Kargo ve dağıtım şirketlerinin olmadığı bir dönemde, binlerce dergi zarflara konur, paketlenir ve postaneye götürülür. Bu iş için matematik bölümündeki bütün matematikçiler, çalışanlar seferber olur. Kimse, “Ben akademisyenim bu işlerle uğraşamam” demez; bilirlir ki ülkemiz matematiği için bir “imkân”dır Matematik Dünyası ve ancak böylesi bir “aşk”la çalışılırsa yaşayacaktır bu dergi. O yüzdendir ki kuruluşundan bu yana Matematik

Dünyası'nın hiçbir editörü, hiçbir yazarı yaptıkları iş veya yazdıkları yazı için bir kuruş para almamıştır. Bu özverinin en yakın tanığı Tosun Terzioğlu'dur: *Bütün editörler gece gündüz demeden dünyanın vaktini harcamıştır; ama hiç kimse sormamıştır "Emeğimizin karşılığı ne olacak?" diye. Bu soru sorulabilirdi; ama eminim hiç kimsenin aklına bile gelmedi böyle bir şey. Eğer yayın yönetmenine ve yazara para verseydik derginin satış fiyatını arttırmak zorunda kalacaktık, tirajın düşmesi kaçınılmaz olacaktı.*

1993–1995 yılları arasında derginin editörü olan Şafak Alpay 1995 Şubat'ında çıkan sayıda "Tosun İçin" başlıklı yazısında şöyle yazar : *"Bu yazıya adını veren kişi kimimiz için Tosun, kimimiz için Tosun Bey ama çoğumuz için ağabeydir. Bu sayı ile beşinci yaşına basan Matematik Dünyası da varlığını aynı kişiye yani (...) Tosun Terzioğlu'na borçludur. Dağıtımın ODTÜ'den yapıldığı ilk yıllarda onu toplantı salonunda paketleme yaparken görebilirdiniz."*

Matematik Dünyası'nın dağıtım sürecinde yaşadığı zorlukların içinde olan ve dergiyi ODTÜ dışından destekleyen matematikçilerimizden biri de Timur Karaçay idi:

Derginin mutfağında yaşanan zorluklar, dergi basıldıktan sonra başlayan problemlerin yanında hafif kalıyordu. Derginin okura ulaştırılması çok daha zor bir işti. Yayın hayatına yeni giren, hedef okur kitlesince henüz tanınmayan derginin abone sayısı istenen düzeye ulaşamıyordu. Ülke çapında dağıtım yapan dağıtıcılar, kitapçılar kâr getirmeyecek bu işe girmiyordu. Yapılan abonelere dergiyi postalamak bile dergiyi çıkaran iki üç kişinin kol kuvvetine kalmıştı... O dönemde çok kızdığımız ama şimdi gülererek andığımız bir olayı anlatmak istiyorum: Derginin öncelikli amacı, ülke çapında matematiğe yeteneği ve hevesi olan gençleri açığa çıkartmaktı. Bu da derginin liselere girmesiyle başarılabilirdi. Bilindiği gibi okullara girecek her türlü ders aracının Milli Eğitim Bakanlığı'na (MEB) bağlı Talim ve Terbiye Kurulu'nun (TTK) onayından geçmesi gerekir. O nedenle dernek kanalıyla TTK'ya resmi bir başvuru yapıldı, derginin örnek sayıları eklendi, gelecekte izleyeceği yayın politikası açıklandı. O zamanki Milli Eğitim Bakanı, TTK Başkanı ve kurulun matematikçi üyeleriyle görüşerek derginin okullara tavsiye edilmesi ve okul kütüphanelerine satın alınması isteğimizi ilettik. İste-

ğimiz olumlu karşılandı ve alışılmadık bir hızla TTK'den dergi için okullara tavsiye kararı çıktı. Biz derginin bütün ortaöğretim okullarının kütüphanelerine almacağını umuyorduk. Böylece bütün okullu gençlere ulaşma olanağı bulduğumuza sevinmeye başladık. Çok geçmeden o sakin ve ancak çok gerektiğinde sükûnetini bozan Sayın Cemal Koç karşımdaydı: "Onlardan bir şey istemiyorum, istediklerini ben onlara hediye ediyorum..."

Sayın Koç'un kızmaya hakkı vardı. Dağ fare doğurmuştu. MEB ancak 20 dergi istiyordu ve onu da sanırım yüzde elliye varan bir indirimle alacaktı. Zaten dergi kâr amaçlı değildi, UNESCO desteği sayesinde maliyetinin altında satılıyordu. Sanırım Sayın Koç dediğini bir dönem yerine getirdi. Sonra eğitim işini üstlenmiş sorumlu Bakanlığım bu sorumsuz davranışı, Bakanlıkla aramızdaki nişanı bozdu. Ancak ne Sayın Alpay'ın ne de Sayın Koç'un dergi çıkarma hevesi kırıldı.

Yıl 1993. Matematik Dünyası, tüm zorluklara karşın yayın hayatını sürdürür. Başlangıçta ODTÜ basım işliğinde, daha sonra da Türk Tarih Kurumu'nda basılır. Üç yıl boyunca derginin editörlüğünü ve çoğunlukla da tek başına tüm sorumluluğunu Şafak Alpay üstlenir:

Şafak Alpay

Biz, Matematik Dünyası'yla matematiğin yararlığın temel öğelerinden biri olduğunu göstermeyi ve matematiğe karşı merak uyandırmayı amaçlamıştık. O yüzden öğrencilerden ve amatör matematikçilerden gelen her yazıyı titizlikle değerlendirmeye çalışıyordum. Ama bu yazıları okumak ol-

dukça zordur. Daha doğrusu bazı çözülemeyen problemlere gönderilen çalışmalardaki hatanın nerede olduğunu bulmak ve bulunan hatanın hata olduğunu yazara kabul ettirmek çok kolay bir iş değildir. Bu tür yazıları incelemek için çok emek harcadığımı ve zaman zaman da bölümdeki arkadaşlarımdan yardım istediğimi anımsıyorum. Dergiye gelen yazıların değerlendirilmesi, editörlüğüm süresince yaşadığım en önemli zorluklardan biridir.

Matematik Dünyası için karşılıksız emeğin gücüyle, onlarca matematikçi çaba harcar. Akademisyenler dışında aklını ve yüreğini matematiğe vermiş, Matematik Dünyası'na katkı sağlayan gönüllüler de vardır. Bir dönem, derginin dağıtımını Türk Matematik Derneği'yle anlaşma yapan matematik öğretmeni Vahap Erdoğan yapar. Gemi mühendisi Alpaslan Ertuğ da abone bularak, makaleler yazarak MD'yi İstanbul'dan destekleyenler arasındadır.

Bu yıllarda Matematik Dünyası bir kez daha kütüphanelere girebilmek için çaba harcar. Bu kez Kültür Bakanlığı'na başvurulur, yayın yönetmeni Şafak Alpay'dır:

Süleyman Demirel-Erdal İnönü hükümeti iktidardaydı. Kültür Bakanlığı tüm kütüphaneleri için Matematik Dünyası'na abone oldu. Yurtiçi seyahatlerimde gittiğim kütüphanelerin kapısında "Burada Matematik Dünyası vardır" diye duyurular asılıydı; ama hükümet değişikliğinin ardından Kültür Bakanlığı bizden derginin fiyatında indirim istedi. Zaten indirimli fiyattan satıyorduk. Dolayısıyla biz de o indirimde gitmedik ve Kültür Bakanlığı da bulmuş olduğu bu bahanenin ardından almaları durdurdu.

Önce Okur, Sonra Matematikçi

Türkiye'deki matematiğin geleceği için çıkarılan bir dergiye devletin kütüphaneleri sırt çevirmişti; ama genç okurların ilgisi gittikçe artmaktadır. Derginin en canlı bölümlerinden biri de okurlara sorulan soruların değerlendirildiği "Yarışma Problemleri" köşesidir. Bu köşe geniş bir okur kitlesi tarafından ilgiyle izlenmektedir. Başlangıçta kolektif bir çalışmayla hazırlanan bu köşe Şafak Alpay'ın editörlüğü döneminde başından sonuna dek Turgay Kaptanoğlu tarafından yürütülür. Katılım çok yüksektir. Birçok okur, problem çözenin hazzı ve çözenler arasında kendi adını görebilmenin mutluluğuyla bu köşeye katılır. Bu okurlardan biri de

Emre Alkan'dır. O dönemde Boğaziçi Üniversitesi Matematik Bölümü öğrencisi olan Emre Alkan başlangıçta MD'de yayımlanan problemlere çözümler gönderir. Ardından birbirinden güzel makaleleri yayımlanır, "Bir Eşitsizlik Üzerine" isimli yazısıysa en çok atıfta bulunulan makale olur. 1996'da Şafak Alpay'dan editörlük görevini devralan Albert Erkip bu yazı için şöyle yazar: *Emre Alkan'ın Ekim 1995 sayımızdaki yazısı sanırız Matematik Dünyası'nın atıf şampiyonu oldu. Bu sayımızda tam üç yazı, atıf vermekten öte o yazıdan esinlenerek yazılmış. Emre Alkan'ı kutluyoruz.* Emre Alkan, MD'de çoğunlukla sayılar kuramıyla ilgili yazılar yazar ve daha sonra bu konuda doktora yaparak akademisyen olur.

Emre Alkan

Matematik Dünyası birçok genci matematik yapmanın güzelliğiyle tanıştırdı. Onların matematiği seçmelerinde ve matematikçi olmalarında etkin bir rol oynar. O gençlerden biri olan, 1990'ların lise öğrencisi ve bugünün akademisyenlerinden Barış Çoşkunüzer Matematik Dünyası'yla karşılaşmasını şöyle anlatıyor: *İstanbul Fen Lisesi'nde öğrenciyken elime MD'nin bir sayısı geçmişti. Matematiği çok seviyordum, o dergiye baştan sona satır satır okudum. Özellikle "Sonsuz Odalı Otel" yazısını dört beş kez okuduğumu hatırlıyorum. Benim matematiği seçmemde o yazının ve o yazının bana hissettirdiklerinin yerinin çok büyük olduğunu söyleyebilirim. Ders kitaplarının dışında, gerçek matematikle tanışmamı MD sağladı. Birçok arkadaşım üniversite sınavında mühendislik bölümlerini seçti. Arkadaşlarımdan garipsemesine rağmen benim ilk tercihim matematik oldu. Bunda Matematik Dünyası'nın rolü çok büyük.*

Matematik Dünyası'nın ilk altı cildi 1991-1996 arasında otuz sayı olarak ODTÜ'de yayına hazırlanır. Dergi, altı yıl boyunca ODTÜ ekibinin canla başla çalışmasıyla 1997'ye dek yayın hayatını sürdürür. 1997'deki bir yıllık aradan sonra, gönüllü olacak üniversitelerde hazırlanıp yayımlanması görüşü benimsenir.

Matematik Dünyası, sayfalarını ülkemizin tüm amatör ve profesyonel matematikçilerine açık tutmaya özen gösterir. Birçok genç, derginin hem ya-

zarı hem de okurudur. Matematik Dünyası onlara yol olmaya, okul olmaya çalışır. İlk altı yılda dergiye yazanların sayısı 75'e ulaşır. Bu süre içinde en az iki makalesi yayımlanan isimler şunlardır: Fikri Akdeniz, Asuman G. Aksoy, Emre Alkan, Şafak Alpay, Yusuf Avcı, Sema Atabey, Nurettin Çalışkan, Hüseyin Demir, Ali Doğanaksoy, Alpaslan Ertuğ, Albert Erkip, Nurettin Ergun, İsmail Güloğlu, Hasan Gökpınar, Turgay Kaptanoğlu, H. İbrahim Karakaş, Meharet Alpseymen Kocatepe, Cemal Koç, Ali Nesin, Onur Sağsan, Sinan Sertöz, Doğan Sönmez, Hülya Şenkon, Ülkü Öztaş, Tuğrul Taner, Tosun Terzioğlu, Cem Tezer, Alev Topuzoğlu, Talat Tuncer, Cafer Veliev.

Akdeniz ve Ege Yılları

1998'de Matematik Dünyası için Akdeniz Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Matematik Bölümü görevdedir. Yayın Kurulu H. İbrahim Karakaş, Timur Karaçay, Doğan Çoker, İlham Aliyev, Ünal Ufuktepe'den oluşur. "Yeniden Başlarken" isimli giriş yazısında, *Güneyin sıcak ikliminde gürbüzleşerek, kök dal budak salmasını dilediğimiz Matematik Dünyası'nın matematiği seven genç kuşaklarla yıllarca, on yıllarca kucaklaşacağıma, yayım yaşamını kesintisiz sürdüreceğine inanıyor; bunun için çalışıyoruz* diye seslenir yayın kurulu. Halil İbrahim Karakaş bu dileğin bugün gerçekleşme yolunda olduğunu görmenin mutluluğunu yaşadığını dile getirerek giriş yazısındaki bir cümleyi bir kez daha yineliyor: *Matematik ve diğer bilim dallarında ilerlemiş toplumların Matematik Dünyası gibi bir değil birden fazla dergiye sahip oldukları gerçeğini düşünerek Matematik Dünyası'na sahip çıkmalıyız.*

Türk Matematik Derneği'nden sağlanan kaynakla bir bilgisayar ve yazıcı alınır. Baskı ve dizgi koşulları oldukça kötüdür. O yıllarda dergi, ODTÜ'de olduğu gibi LATEX tekniğiyle dizilir. Asistanların bu tekniği öğrenebilmeleri için bölümde

MSWORD'u yasakladıklarını anımsar Timur Karaçay. Dergi Antalya'da yayına hazırlanır, basılması için İstanbul'a gönderilir, dağıtım Antalya'dan yapılır. En büyük zorluğun bu aşamada yaşandığını anımsıyor Halil İbrahim Karakaş: *Matematik Dünyası'nın dağıtımının yapılacağı günlerde Akdeniz Üniversitesi Matematik Bölümü'nün tüm akademik ve idari personeli seferber olurdu. Derginin पोשתlenmesi, adreslerin yazılması ve postaya verilmesi için cansiparane bir çaba gösterirlerdi. Daha sonra dergi Antalya'da basıldı ve dağıtımını bir kargo şirketi ücretsiz olarak üstlendi.*

Yayın kurulu karşılıksız emeğin gücüyle yollara düşer, dergiye kaynak yaratabilmek amacıyla okulları, dersaneleri kapı kapı dolaşarak reklam almaya çalışır. H. İbrahim Karakaş editörlüğünde eldeki yazılar düzenlenir, bilgisayar ortamına geçirilir. Bu çalışmalar için Ünal Ufuktepe daha sonra şöyle yazacaktı: *Bir işi ilk kez yapmanın heyecanını ve telaşını yaşıyorduk.*

Matematik Dünyası'nın Akdeniz'e gelmesinden kısa bir süre sonra Timur Karaçay Akdeniz Üniversitesi'nden ayrılır. Ardından, önce Ünal Ufuktepe ve daha sonra da H. İbrahim Karakaş başka üniversitelerde çalışmaya başladıklarından dergi Doğan Çoker ve İlham Aliyev tarafından yayına hazırlanır. 2003'te yitirdiğimiz değerli matematikçimiz Doğan Çoker, kendi rapido takımıyla çizimleri, gelen yazılardaki düzeltmeleri en ince ayrıntısına kadar emek emek yaparak Matematik Dünyası'nın bugünlere gelmesinde katkısı en çok olanlardandır.

Matematik Dünyası, 2001'de "göçmen kuşlar misali" Akdeniz'den Ege'ye kanat açar. Nöbeti İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü Matematik Bölümü devralır. Yayın kurulu, Doğan Çoker, Ünal Ufuktepe, Rafail Alizade, Oktay Pashaev, İsmail Aslan ve Engin Büyükaşık'tan oluşur. 2001'in ilk sayısındaki başyazıda şöyle denilmektedir: *Düşlerin*

Rafail Alizade

İlham Aliyev

Halil İbrahim Karakaş

Doğan Çoker

milyarderleri olan insanlarla yine birlikteyiz. Ulusal Kurtuluş Savaşı'mızın simgesi olan İzmir'den yayın hayatımızı inadına sürdürme kararlılığımızdayız.[...] Küresel ya da ulusal krizlere rağmen inadına düşünen ve üreten insanları MD'ye çağırıyoruz. MD'ye abone olalım ve abone bulalım ki matematiğin saman yolundan bir yıldız da sizin masanıza insin.

Bütün zorluklara karşın yayın kurulu üyeleri dışında İlham Aliyev ve İYTE Matematik Bölümü asistanları tamamen amatör bir ruhla ve matematik sevgisiyle canla başla çalışırlar. Bu zor ve özverili dönemi Ünal Ufuktepe "Gönüllülük" sözcüğüyle açıklıyor:

Bizi, dergi için çalışmaya iten hiçbir yaptırım yoktu. Bu işte "Ben varım" diyen vardı, "Ben yokum" diyen de yoktu. Örneğin ben, belli bir dönem çalışma anlayışına uymadığı için "Ben yokum" demiştim; ama daha sonra koşullar oluştuğunda bütün gücümle çalışmışım. Özce, bizi dergiye bağlayan gönüllülüktü. Dergiyi yayımlamaya başladığımız tarih olan 2001'de, İYTE Matematik Bölümü henüz 3 yaşındaydı ve bölümdeki öğretim üyesi sayısı 6 veya 7 idi. Bölümde yaptığımız ilk toplantıda, Matematik Dünyası için çalışmanın hiçbir kişisel çıkarla ilişkisi olmayacağını, özveri ve gönüllülük esasına dayalı olacağını uzun uzun konuşuktan sonra Rafail Alizade, İsmail Aslan ve

Ünal Ufuktepe

diğer arkadaşlarla birlikte yola çıktık. Başlangıçta yayın kurulu üyelerinin dergiye yazı yazmaması konusunda bir ilke kararı alınır. Ama dışarıdan yazı gelmeyince kurul kendi içinde görev dağılımı yaparak yazılacak makaleleri paylaşır. Matematik Dünyası zor bir süreçten geçmektedir ve bu zorluğu doğrudan yaşayan kişi de yine Ünal Ufuktepe'dir:

diğer arkadaşlarla birlikte yola çıktık.

Başlangıçta yayın kurulu üyelerinin dergiye yazı yazmaması konusunda bir ilke kararı alınır. Ama dışarıdan yazı gelmeyince kurul kendi içinde görev dağılımı yaparak yazılacak makaleleri paylaşır. Matematik Dünyası zor bir süreçten geçmektedir ve bu zorluğu doğrudan yaşayan kişi de yine Ünal Ufuktepe'dir:

Türk Matematik Derneği'nin çizdiği bir çerçeve vardı. Bu dergi 32 sayfa olacak, sütun formatında yazılacak, yılda 5 sayı çıkacak gibi. Bu kuralların bazıları derginin niteliğinin yükselmesinde engeldi. Örneğin sayfa sayısının 32 ile sınırlanmış olması ciddi güçlükler yaratıyordu. Çünkü uzun makaleleri parçalamak ya da yayımlayamamak sorunuyla karşı karşıya kalıyorduk. O yüzden derginin Ali Nesin tarafından çıkarılan ilk sayısını gördüğümde "Bu iş tamam, benim yapmak istediğim de buydu" dedim. Ayrıca o dönemde yazı konusunda diğer illerdeki matematikçilerden beklediğimiz desteği alamadık. Ama buna karşın TÜBİTAK projelerine katılmış ve ödül almış öğrencilerin çalışmalarını kısaltarak ve yüksek lisans öğrencilerinin tezlerini basitleştirerek dergiye koyduk. Bu yazılar büyük ilgi gördü. Çünkü Matematik

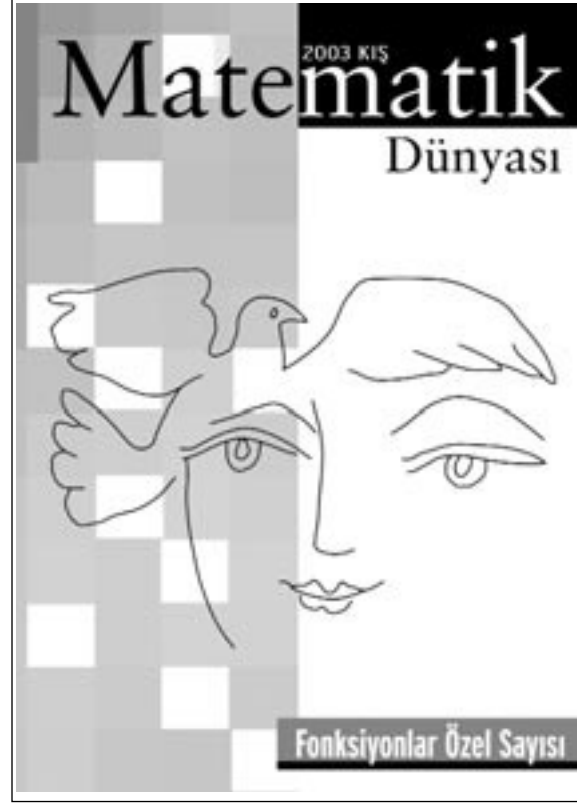
Matematik Dünyası Yayın Kurulu'nun 23 Aralık 2002 tarihli Turkmath Duyurusu

Matematik Dünyası'nın 5'inci sayısının çıkmasıyla birlikte 11'inci cildi tamamlandı. 2003 yılından itibaren dergi İstanbul Bilgi Üniversitesi Matematik Bölümüne çıkarılacak. Abonelik için ilgili üniversitenin aşağıdaki adresleriyle, eski sayılar için ise Türk Matematik Derneği ile kontakt kurulmalıdır. 5'inci sayının içeriği ekteki jpg dosyasındadır.

Bu derginin hazırlanmasına katkıda bulunan Türk Matematik Derneği'ne, Matematik Vakfı'na, Matematik Dünyası'nı bir gönül işi olarak algılayan İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü Matematik Bölümü öğretim elemanlarına; Rafail Alizade, Ünal Ufuktepe, Oktay Pashaev, Murat Atmaca, İsmail Aslan, Engin Büyükaşık, Ali İhsan Neslitürk, Günnur Ufuktepe, Hakan Kutucu, Tina Beşeri, Eylem Erdoğan ve Göksen Bacak'a yürekten teşekkür ediyoruz.

MD'nin 2002 son sayısı

MD'nin 2003 ilk sayısı

Dünyası, proje ve tez çalışmasına başlayacak öğrenciler için önemli bir kaynak olmuştur.

1998-2002 arasında en az iki makalesi yayımlanan (ODTÜ dönemindeki isimlere ek olarak) isimler şunlardır: İlham Aliyev, İsmail Aslan, Metehan Aydın, Samet Beğçe, Tina Beşeri, Engin Büyükaşık, Doğan Çoker, Ogün Doğru, Gündüz İke da, Nurhayat İspir, Oktay Pashaev, Mehmet Şahin, Ogün Öge, Levent Özbek, Ünal Ufuktepe.

2002'den itibaren İYTE'de yaşanan bazı akademik sorunlar Matematik Dünyası'nı da etkiler. Bazı yayın kurulu üyeleri görevlerini bırakır. Derginin mutfağında yaşanan sorunlara abone sayısının yetersizliği de eklenir. Derginin tanıtımı ve abone bulabilmek için okullara söyleşiye gidilse de abone sayısında önemli bir artış sağlanamaz. Örneğin İstanbul'dan dergiye abone olan sadece 10 kişi vardır. Bu olumsuz gelişmeler üzerine Ünal Ufuktepe, Türk Matematik Derneği'yle çözüm için görüşür:

TMD ile son bir kez daha masaya oturdum ve "Derginin bu koşullarda yayın hayatını sürdürmesinin olanaksız olduğunu" söyledim. Dergiye sadece birkaç kişinin değil, tüm toplumun ve derneğin de sahip çıkması gerektiğini bildirdim. TMD ile daha kolay bağlantı kurulabilmesi açt-

sından Matematik Dünyası'nın Ankara veya İstanbul'da yayımlanmasının zorunlu olduğunu ilettim. Ayrıca bu iş için en ideal kişinin de Ali Nesin olduğunu dile getirdim. Kısa bir süre sonra Ali Nesin beni aradı ve "Niye bırakıyorsun?" diye sordu. Uzun bir telefon görüşmesinde derginin o gününü ve geleceğini görüşerek görevimi Ali Nesin'e devrettim.

Ünal Ufuktepe'nin öncülüğündeki ekip ilginç makalelerle dolu olan 10 ve 11'inci ciltleri tamamlar. Bilindiği gibi 2003, Matematik Dünya'sının İstanbul Bilgi Üniversitesi Matematik Bölümü'ne emanet edildiği yıldır.

Matematik Dünyası'nın 2003 öncesi sayılarından yazılar www.matematikdunyasi.org adresinde okunabilir.

Matematik Dünyası'na doğumundan bu yana sevdalı biri olarak bu yazılardan çok şey öğrendiğimi belirtmek isterim.

Ne sevinç, ülkemizin türünde tek matematik dergisi olan Matematik Dünyası'nın tarihini öğrenmek ve anlatmak. Ne sevinç, matematiğin o aydınlık bahçesinde sabırla bir fidana güneş tutan güzel insanları tanıtılabilmek. Ne güzel artık meyve veren bir ağacımızın olması... ♣